

Dağıtım Şebekeleri Üzerinde Büyük Oyun

Dengeleme ve uzlaştırma sistemiyle oluşturulan elektrik borsasında enerji dengesizlik tutarı üzerinden 2007 yılında 1.9 milyar YTL ceza ödemek zorunda bırakılan TEDAŞ'a özelleştirme öncesinde yatırım yapması için Dünya Bankası'ndan Türkiye Cumhuriyeti garantörlüğü altında kredi kullanılıyor. Odamızın 20.02.2008 tarihli basın açıklamasının tam metni;

Elektrik Mühendisleri Odası Basın Açıklaması
Dünya Bankası'ndan alınan "Elektrik Dağıtım Rehabilitasyon Projesi" kredisiyle gerekli yatırımların yapılmasının ardından dağıtım şebekelerinin özel sektöre devredilmesi öngörülmektedir. Nitekim kredi anlaşmasının imzalanması sırasında Dünya Bankası Türkiye Ülke Direktörü Ulrich Zachau'nun

"Bu çalışmalar aynı zamanda elektrik sektörünü özel yatırımlar için daha çekici hale getirecektir" açıklaması da gerçek niyeti açıkça ortaya koymaktadır. Bu durumda Hazine garantili kredinin faiziyle birlikte yükü kamunun üzerinde kalırken, bu yatırımlarla iyileştirilmiş şebeke üzerinden elde edilecek karlar özel sektöre bırakılmış olacaktır. Ülkenin enerji güvenliğini dikkate aldığımızda elbette bu yatırımların yapılması kaçınılmazdır. Ancak kayıp-kaçağın azaltılmasının yolu mülkiyet değişikliğinden değil, gerekli yatırımların yapılarak, denetim sisteminin "kayırmacılık" anlayışı terk edilerek işletilmesinden geçmektedir. EMO'nun itirazı; yatırım ihtiyacının karşılanmasına yönelik girişimde bulunulmasına değil, tam tersine ülke ekonomisi açısından bağımlılık ve kamu zararı oluşturan uygulamalardır. Enerji alanında oluşan katma değerle yatırımlar yapmak mümkün iken, faizli krediler kullanılması yanlışın bir ayağını oluşturmaktadır. Yanlışın diğer ayağı, pek çok siyasi ve ekonomik koşulu da dayatan Dünya Bankası kredisi alınmasıdır.

Kredinin 5 Katını Elektrik Borsası Yuttu

AKP'nin 59. Hükümet döneminde yürüttüğü enerji politikaları çerçevesinde enerji alanında güvenliği tehlikeye düşürülmüş olan Türkiye'de, olmayan elektriğin borsası 1 Ağustos 2006 tarihinde açılmıştır. Hep yüksek fiyatların kabul gördüğü bu borsa, "Filler ve Çimenler" filmi aratmamaktadır. Ne yazık ki TEDAŞ bu filmde oyuncu değil, hep dayak yiyen figüran konumundadır. Birileri fahiş fiyatlar bildirmekte, sistem sürekli enerji açığı vermekte, ödemeyi ise kamu kaynağı üzerinden TEDAŞ üstlenmektedir.

EMO'nun Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezi raporlarından yaptığı hesaplama göre, Dünya Bankası'ndan yatırım için 205 milyon Avro kredi kullanılan TEDAŞ, 2007 yılında bu borsada enerji dengesizlik tutarı üzerinden 1 milyar 925 milyon YTL zarara uğramıştır. TEDAŞ borsaya uygun talep tahmini yapamadığı ve özel şirketlerin zorunlu olmadığı talepleri de kamu hizmeti gereği kar-

şılama zorunda olduğu için sistemde oluşan enerji dengesizlik miktarı üzerinden cezalandırılmaktadır.

Dünya Bankası kredisinin kullanılması öngörülen AYEDAŞ, Gediz, Uludağ, Meram, Toroslar, Menderes, Osmangazi ve Akdeniz gibi elektrik dağıtım şirketleri yalnızca bir yılda özel elektrik üreticilerine aktardıkları 1 milyar 925 milyon YTL ile Dünya Bankası'ndan alınan kredinin 5 katı yatırım kaynağını kaybetmiş bulunmaktadır.

Dağıtım şebekeleri üzerinde oynanan oyunu şöyle özetlemek mümkündür:

1- Kayıp-kaçağı azaltmak için gerekli yatırımları kamu üstleniyorsa, özelleştirmenin gerekçesi de ortadan kalkmıştır. Özelleştirmeden vazgeçildiği ilan edilmelidir. Oysa oynanan oyun, yatırım yükünü kamunun çekmesi, karın ise şirketler tarafından tahsil edilmesi senaryosuna dayanmaktadır.

2- Elektrik borsası ile TEDAŞ üzerinden bir yılda yaklaşık 2 milyar YTL'lik kaynak, bir takım ellere transfer edilebiliyorsa; kamunun yatırımlar için kaynağı olmadığı söylemi de doğru değildir. Serbest piyasa söyleminin çöktüğü artık kabul edilmeli ve kamu inisiyatif olarak bir an evvel bu borsa sistemine son vermelidir. Ancak senaryo burada da işlemekte, kaynak bir takım ellere aktarılmakta, kamu ise aciz bırakılmaktadır.

3- Kamunun yatırım açmazına düşmesinde dayattığı politikalarla büyük rolü bulunan Dünya Bankası'ndan bu kez yatırım için kredi alınması derin bir çelişki oluşturuyor gibi görünmektedir. Oysa gelecek kurgusu düşünüldüğünde bu durum şaşırtıcı değildir. Dünya Bankası'nda etkin role sahip olan ülkelerin, kendi şampiyonları olarak gördükleri enerji alanında at koşutran tekellerinin gözü dağıtım şebekeleri özelleştirmelerindedir. Bu şirketlerin karlarını garantiye alacak yatırımlar için Dünya Bankası'nın kaynak ayırması, üstelik bu kaynağı da faiziyle Türkiye Devleti'nden tahsil edecek olması çelişki değil, ancak oyunun bir parçasıdır.